

IV.

Paróka és czopf.

A hamis hajnak használatát nagyon jól ismerték az ó-korban. A mint Xenophon írta, már Asztyages is vastag parókát viselt. A római hölgyek szintugy kedvelték az arany- vagy hirtelenszőke haját, mint a német-francia háboru előtt a párisi delnők; Lampridius szerint Commodus császár parókája illatos anyagokkal volt kenve és aranyporral behintve. Martial nagyon helyesen nevezi a parókákat: *personae capitis*, — fejjálczának.

Az egész közép-koron át csak helyenkint vagy szükségből használták, csak Amerika felfödözése után kezdett a paróka divatba jönni és szükségessé válni, különösen Franciaországban, hol az életmód finomabb és a hajtalan férfiak számosabbak lettek. A paróka-készítő művészek nagyon fontos embereké váltak, s egy bizonyos Ervais Párisban találta fel az igazi parókát, ama büszke fürt-építményt, a melyet 1620-ban először a híres abbé de la Riviere fején láttak díszleni. Mások szerint a párisi lovag de Varan Fülöp hozta fel a parókát, ugy mint a prémezést, hogy »saját szúette testének hiányait

elfödhesse«. — De Varan pompás parókája pedig — a krónika szerint — egy felakasztott gonosztevő hajából készítettett, melyet a nemes lovag a hóhér-tól megvett.

A papok sokáig erőlyesen ellenkeztek a paróka viselése ellen; Olaszországban több zsinatban fel-léptek a paróka ellen, s még 1693., 1703., és 1729-ben is pápai rendeletek tiltották a katolikus papságnak a paróka-viselést, ámbár eredményte-lenül. A drezdai országgyűlés 1692-ben hosszú vitatkozás után abban állapodott meg, hogy a lelki pásztor fejére is illik a paróka és szabad legyen azt viselnie, — és néhány évvel ezután elhatároztatott Lipcsében, hogy a paróka viselése ép oly kevésbé bűn, mint a dísztollak vagy a gyapju használata. Csak a puritanusok Angliában és a pietisták Német-országban nem fogadták el soha ezen divatot; öregségökben a »Soli Deo Gloria«-val (»Egye-dül Istennek dicsőség«), a bársonyföveggel takar-ták be kopasz fejöket, melyet csupán az isteni szolgálat gyakorlásánál vettek le, s onnan nyerte nevét is.

Hanem a tulajdonképeni paróka-korszak csak XIV. Lajos alatt kezdődött, és pedig 1655-ben, a mikor ama következésteljes esemény állt be, miszerint az említett király egyszerre 48 udvari parókást nevezett ki, s a többi udvarok siettek ezen államcsinyt mielőbb utánozni. Franciaország a 17-dik században nyerte el az egyedüli uralmat Európa ízlése felett, és már néhány év múlva a nagy díszparóka az egész czivilizált világ zsarnok

uralkodója lett s trónolt az emberiség minden mívelt fején.

A paróka XIV. Lajos hirhedt uralkodási korának legillőbb jelvénye, mely egyrészt absolutismus és alázatosság, másrészt hiuság, üresség, hamisság, természetlenség és dagályosság által jellemzi magát. A saját-hajnak helyet kellett adnia az idegennek, e szerint a természet kiszorított a művészet által. Hamis haj-épitmény, kolosszális, furcsa, ízléstelen, valóságos szörnye a kecsességnek vevé körül a sima, szakáll- és bajusztalan arcot, s a fejet terhelve gátolta annak szabad mozgását. — Sok vagy kevés saját-haja volt-e valakinek, — az egészen mindegy vala; az ifju feltette a parókát, midőn a férfikorba lépett, habár saját haja térdig ért volna is.

Milyen felfordított, fonák ész uralkodhatott azon fejekben, melyek olyan bolond terhet tűrhetek tetejükön! — így kiáltunk fel most mi, ha az ilyeneket olvassuk vagy régi képeken látjuk. — Hanem a 17-dik század egészen más véleményben volt; akkor az óriási parókát épen az emberi szellem rendkívüli diadalának, a szépség csodájának tartották. Ha a fürtök roppant mennyisége a homlok fölött feltörnyosult s aztán mélyen aláhullámozott a vállra és hátra, az bizonyos méltóságot és magasztosságot kölcsönzött az illetőnek; az akkori poéták a nappal hasonlították össze a parókát, melynek sugarai a reggeli ködöt szétszórják, vagy a hatalmas oroszlán sörényével.

Csak hogy az olyan parókás oroszlának vagy

arszlánnak nem volt szabad sem harczolni, sem valami hatalmas ugrásokat tenni, — csak feszes, kimért, lassu mozdulatok engedtetek meg neki, s a parókával feljött ama begyeskedő, czeremóniás magatartás és túl-ékes mozdulatok, melyek most oly fölötte nevetségeseknek tünnek fel előttünk; a táncz is a parókához alkalmaztatott, s azért talál-ták fel a menuettet, mert olyan táncz, mint egy sebes keringő vagy épen czepperli-polka furcsa rendetlenségbe hozta volna az óriási parókát, s a hajpornak fellegei megfuladással fenyegették volna az egész társaságot.

Mennyire képzelték a méltóságot a parókához csatolva, abból is világosan kitünik, hogy még sokáig a paróka általános eltünése után, a tudósok, orvosok és papok azt mint nélkülözhetlen részét hivatalos mezüknek nagy becsben tartották és viselték.

Különösen az orvos fején épen oly kevésbé hiányzott a paróka, mint hóna alatt a kicsi, fekete selyem, összehajtó kalap, melynek francia neve: *chapeau-bas* eléggé ismeretes minden országban, s kezében a hatalmas nádpálcza aranygombbal, melyre kétes és fontos esetekben állát támasztá, — úgy mint a burnót-szelencze, melyből a tudós gyógyművész komoly illemmel valódi virginia-rap-pée-t szippantott.

Hanem a tiszteletreméltó paróka korántsem vala egy elszigetelt divatdarab, sőt inkább az egész öltözet összhangzatba lépett vele. A paróka az egész divatvilágot salonszerűvé alakította át, és így önte-

remtette mezzel járt karöltve. Minthogy a paróka nem csak hajdís- vagy viselet, hanem egyszersmind töveg is volt, e szerint nagyon jól nélkülözhatték volna azt a nagykarimájú lány kalapot. De a világ nem akarta azt oly kegyetlenül végképen száműzni, hanem egyelőre csak megkisebbítette; elvesztette vad, merész alakját, karimája szabályosan három helyen felhajtatott, s hosszú tollai könnyű kis tollbokrétává változtak. A salonkalap olyan piczike lett, hogy nem is illett a főre, hanem csak kézben hordták. A 18-dik században végre, midőn határozottan a hónuk alatt viselték a férfiak, a kalap mint háromszegletes főveg összelapult. — Ebből is láthatjuk, mennyire eltévedhet a divat a józan ész törvényeitől, miután azt parancsolja, hogy egy öltözkéddarabot, mely igazság szerint épen csak a főnek szolgálna födelül, az ember a hóna alatt hordozza.

Valamint a nagykarimájú konyá kalap, ugy a magas konyaszárú csizma is száműzetett, mert meg nem egyezhetett az ékes udvari ízléssel. Ezeknek is helyet kellett adniok az ékes cipőnek és harisnyának, mert a parókás korban nagy súlyt fektettek a lábaknak láthatóságára és ékes mozdulataira. — A nadrág csak térdig ért, s ott kezdődött a selyemharisnya, — a lábfej pedig roppant magas vörös-sarku cipőbe szoríttatott, óriási szalagrózsával vagy drága csattal diszítve. A konyaszárú csizma azután csak a dragonyosoknál és a tanulóknál maradt divatban, s ez utóbbiaknál még jelenleg is előfordul a német egyetemeken.

A csizma XIV. Lajos alatt legfeljebb az utcán, rossz időben volt megengedve, de hallatlan bűnül rótták volna fel, ha valaki hölgytársaságban nem czipőben és harisnyában jelent volna meg.

A magas-szárú csizmához illett a kétélű hatalmas lovagkard, keresztmarkolattal, de a selyemharisnya mellett ez is ékes, vékony játékszerre vált, melyet roppant széles, nehéz, arannyal hímzett selyemszalagon viseltek, mely a vállon s nem a derékon át volt kötve, s hogy utban ne legyen, nem oldalt, hanem — hátul fityegett. A kard a 18-dik században valóban csupán csak játékszer volt, melyet mindenki viselt. Öregebb urak jobb kezökben rendesen aranygombos hosszú nádpálczát hordoztak, — néha azonban a nők is botra támaszkodva jelentek meg.

De nem csak a csizma, kalap és kard ment ilyen változáson át, hanem a rokkot is, a földolgot, valóságos salon-darabbá változtatta át a párisi udvar. A 30-éves háboru alatt, a spanyol ujjas és köpeny helyett hosszú kabát jött divatba, mely egyenesen a római tunikától származott. Ez igazi szörny volt a salonban; de lassankint szűkebb lett a csipő táján, a mellen és ujjakon széles hajtókát kapott, aransujtással szegélyezettett és csipkével fodroztatott s arany- és ezüst-gombokkal díszítettett. Tagadhatlan, hogy így fölötte fényes, tekintélyes, nagy hatást gyakorló ruhadarabot teremtetek, mely XIV. Lajos kölcsönzött méltóságához és fényüzési hajlamához nagyon jól illett.

Ezen rokk alatt az ujjas hasonló, szorosan a

testhez simuló kabáttá változott, melyet »just au corps«-nak neveztek, s mely később mellénynyé vált. Németországban még a XVIII. század közepén túl uralkodék, mint díszruha, XIV. Lajos király ezen salon-rokkja, melyet a jómódu polgárok, úgy mint a fejedelmek is, sötét vagy világos színű bársonyból viseltek, selyemmel, arany- vagy ezüsthímzéssel.

A mi a női öltözetet illeti, ez méltó képmása volt a férfi-meznek, szelleme és jelleme szerint ítélve. A hölgyek ugyan nem viseltek óriási allonge-parókat, de ők másként akartak rajta segíteni, hogy nagyszerűségével versenyezhesse nek. Az eddig szabadon lehullámzó fürtöket most felkötötték, s a hajzat mindig magasabbra és magasabbra emelkedett, míg végre egy mesterséges sodrony-állvány által tartott fenn, s aztán terrász-szerű csipkefüdelet, kapott. Ezen mesterséges építménynek keresztanyja XIV. Lajos kitűnő szépségű, de korlátolt eszű kedvese, de Fontanges asszony volt, ki egyszer vadászáton hasonló módu fejdísz t csinált magának falevelekből a nap sugarai ellen.

A Fontanges nevű hajviselet egy emberéleten át valamennyi elegáns nőfejen díszlett, s más országokban is, habár kisebb mérvben, általánosán divatban volt csak úgy, mint Franciaországban.

Hanem XIV. Lajos király halálával — majdnem egyidejűleg — eltűnt az is, s helyette XV. Lajos kormánya alatt fürtös, fölötte szeszélyes hajviselet jött divatba, mely ugyanolyan követ-

kezetességgel, mint a paróka és czopf, a hajpor havába burkolta magát.

De közvetlenül hirteleni bukása előtt még egyszer, a forradalom küszöbén, megkisérté a francia udvar XIV. Lajos pompájának szédelgő magasságára felkapaszkodni, és a terrasz-szerű Fontanges ismét divatba jött, — ez volt a fejedelmi fénynek utolsó fellobbanása. Egypár fürtöt kivéve, melyek a vállakra lefüggtek, a hajtömegek magasra tornyosultak, s párnák, sodrony-állványok, tűk stb. segélyével oly építményekké emelkedtek, miszerint néha 6—10-szer nagyobbak voltak a fejnél s magasságra nézve négyszer olyanra emelkedtek, mint a fej maga. A hölgynek arcza testének közepe táján látszék lenni, ha a frizurát is magasságához számítjuk; a fő csak mellékes dolognak tekintetett s elveszté jelentőségét, — a haj volt a fődolog; a fej csak az alapját képezé egy valóban építészeti műnek. Ha az szépen sikerült, akkor az alatta lévő arcz is vigaszt lelt, habár kecasei rég elvirultak is. A hajdísz építménynyé vált s az akkori hölgy fodrászát joggal nevezheté: akadémiai művésznek. Minden, a mit a művészet vagy természet nyújtott, mintául szolgált a frizurának, de sőt híres és hírhedt egyéniségek, úgyszintén történelmi események emléket kaptak millió meg millió női fejen — Páris-tól egész Sz.-Pétervárig.

A ruha is épen oly pompás volt, mint a hajviselet. Már a legrégebb közép-korban is mindig két ruha tartozott egy tökéletes női öltözékhez, s a felső ugy volt szabva, hogy az alsó is látható

legyen. Később a hajtornyok idejében, a felső ruha elül egészen nyitott vala, — csak oldalt és a vállon volt összekapcsolva, sarkai kihajtottak és széles, redős tömegben hullámozott alá, roppant uszálylyal végződve.

De ezen ruhához kellett a természetlen paróka idejében a feszes vas- és halháj-fűző pánczél. Ez természetesen nem hiányozhatott oly időben, melynek hű jellegét viselé. A női alak körvonalai ne hasonlítsanak a természetes emberi alakhoz, — ez volt az akkori divat törvénye. A szabad, kecssteljes mozgás és ruganyosság helyébe negélyezett, feszes és szegletes fordulatok léptek. A testnek hajlékonysága egészen eltűnt, s minél feszesebb és szegletesebb mozdulatu volt valaki, annál finomabbnak, előkelőbbnek és szebbnek tartották; — ezen feszes magatartást még a szörnyű magas, hegyes sarku czipő is emelé, mert ezek a női járásnak és mozgásnak minden szépségét és gráciáját lehetlenné tették.

Ha egy közép-kori hölgy bálba ment, öltö-zéke épen oly fényűző, mint eszelős volt (hát most — milyen?). Fején a csodálatos, különféle emeletből álló hajtorony emelkedett. Lábát a bársony báliczipő hegyes, több hüvelyk magas sarka lábujjhegyen való lebegésre kényszeríté. A pánczél hátra szorítá vállait és karjait, s összefűzte csipőit. Az ujjak, tulterhelve csipkével, könyökig értek, s alkarját hosszú, illatos keztyű fődé. Arczán a fehér és piros színek pompája virult, s azonfelül még az orczára, az állra és a szemek mellé fekete tafotából

kivágott, kerek darabokat tapasztottak, először, hogy a vonások játékanak kifejezése fokoztassék, s másodszor, hogy az ugyis kölcsönzött arcz-színek fényét helyes világításban tüntessék fel. A fekete emelé a fehérséget. Ezen rut, de azért »szépségi tapasztkák«-nak nevezett fekete foltok elején tén csak gömbölyük voltak, de később különféle alakban viselték, mint napot, csillagot, bogarat, legyet, szívet, amoretteket stb. — s végre a jelbeszédnek egy neme lett belőle, minthogy a hely szerint, hol alkalmaztattak, úgy mint alakjok által az illető hölgynek hangulatát, hajlamát vagy szív-állapotát jelezték. — Egy elegáns hölgy mindig magával hordá kis gyöngykagyló-szelenczéjét, melyben különféle alakú szépségi tapasztkák voltak készen.

A XIV. Lajos korabeli ezen szépművészet-ellenes, hatás után kapkodó divatok ragályos járványként terjedtek el egész Európában; csak azon néhány ország maradt ment tőlök, hol a nemzeti szellem elég erővel birt a nemzeti mez fenntartására, ugymint Magyar-, Dél-Spanyol-, Skót- és még néhány kisebb ország, hol ezen divatok csak egyes esetekként merültek fel, — mert divatbolondok voltak, vannak és lesznek mindig és mindenütt az egész világon.

Ezeken kívül a paróka, hozzátartozóival együtt, megkérdelhetlen volt s megragadá az egész civilizált világot, sőt áthatolta még az irodalmat és művészetet is. Minden akkori regényben, lett legyen annak színhelye Amerika őserdői vagy a

klasszikus Róma és Hellas, China vagy India, — mindenütt ugyanazon Párisban képezett embereket találjuk, ugyanazon czikornyás, bókokkal terhelt nyelven beszélnek, s fejükön lobogó, hajporos parókával járnak. Festményeken úgy néznek ki a görög istenek és istennők, mintha egyenest a francia udvartól hozattak volna maguknak fodrászokat és tánczmestereket. Szintugy volt a szinpadon is, — a meghajthatlan római Cato is a ballet-mester tanításában részesült; Nagy Sándor fején ropant díszparóka pompázott, és Caesar arany nyálhímzett diszrokkban, hóna alatt háromszegletes kis kalappal jelent meg a közönség előtt.

A XVIII. században lassankint minden évtizeddel tűnni kezdett XIV. Lajos ízlése és divatai; a paróka fogyni kezdett és apránként czopffá és hajzacskóvá vált; az egész mez szerényebb, a színek nem oly rikítóak lettek.

Fölötte érdekes egyáltalában a szín-ízlés változásait a különböző korszakokban észlelni. Fentebb szemléltük a közép-kor Harlekin-öltözetét; a reformatió komoly idejében a tarka-barkaság, a rikító színek, melyek a XV. században oly kedveltek voltak, jóformán eltűntek. A színek a 16-dik században mind elsötétülnek, a skarlát, arany sárga, világos kék helyett sötétbarna, sötétviolaszín és fekete jött divatba. A sötét színek mindinkább kedvelté lesznek, míg végre a fekete általános kedvencz-színné vált. De mindez ismét eltűnt XIV. Lajos korában, s a régi rikító színek megint elfoglalták helyüket. Kék, vörös és sárga, ezek voltak

a kedvencz színek a lehető legrikítóbb összeállításban. Az utána következő rococo-korszakban a színek ismét gyöngédebbek^o lettek, az ellentétek kevésbbé rikítók; a híres kék és vörös — halvány kék és rózsaszín lett, úgy mint a sárga, zöld és lila szintén világossá és kevésbbé feltűnővé lett.

Hanem a rococo színízlést is még nagyon derültnek találták, midőn XVI. Lajos alatt a Nemezis közeledett a multnak bűneiért, s a társadalmat rettegés és félelem fogta el. Akkoriban a színek mind sötétbe és piszkos-szürkébe mentek át; a barna és kék igen sötét szinezetben fordult elő.

Es midőn aztán a forradalom kitört, a republikai mez sokkal egyszerűbb alakra és sötétebb színekre ment át, és ezen ízlés-irány a jelenkorig nem csak hogy fennmaradt, de még inkább fokozódott. A mult század végén még lehetett látni vörös, égszínkék, világos zöld, vörösbarna férfirokkot, megfelelő tarka hajtókával ellátva, és a különféle szinezetű sárga nadrág és mellény igen kedvelt szín volt; mai nap azonban a fekete színt az egész civilizált férfi-világ mint legmagasabb ünnepies és dísz-színt fogadta el. — Most már ugyszólván a férfiak csak két színt ismernek, — igaz, hogy azoknak számtalan fokozatai és vegyületei léteznek, — a feketét és a szürkét; ezek voltak a régi időben a rabszolgák, a munkás osztályok színei. A férfi-nem szín-érzéke ugyszólván holt; most az egyhangú, ugyszólván színtelen színek korszakát éljük.

A czopfnak feltalálásával szoros összefüggés-

ben áll a katonai parádé-dresszura, a botozási rendszer, a kicsinyes falusi honszeretet, a pedáns philiszterkedés, a politikai részvétlenség és — az esernyő feltalálása. A czopf a leghelyesebb jelképe az igazi philiszternek; hanem még egy másik jelvénye is van: az esernyő, és a valódi philisztert soha sem érheti az eső esernyő nélkül, a mi más embereken oly igen gyakran megtörténik. Csodálatos! A mint a világtörténelemben a philiszter készen lett, feltalálta — vagy jobban mondva — a chinaiaiktól elkölcsönözte az — esernyőt. — Egyáltalában a czopf-korszakon félreismerhetlen a chinai jelleg.

Hanem a czopfot korántsem kölcsönözték Chinából, ámbár ez lenne igazi hazája; az európai czopfot — Németországban találták fel. A czopf katonai körökből származik, s teremtmője I. Frigyes Vilmos volt. A paróka természetesen a katonaságnál is divatba jött, de csak a tiszteknél, mert a közlegény nem követhette ezen drága divatot; hanem legalább saját haját kellett olyan hosszúra növesztenie, a mennyire csak lehetett. De miután ez a szigorú porosz szolgálati rendszernél fölötté kényelmetlen volt s nem is lehetett a szükséges katonai egyenlőséget előállítani, e szerint azon gondolatra jöttek, hogy a hosszú haját jó lesz hátul összekötni. Onnan csak egy lépés volt már a czopfhoz, s a kinek nem volt elegendő hosszú haja, hamissal pótolta a hiányt, s valamennyi fejnek egyforma kinézése volt.

A czopf vagy hajfonadék ékesen be volt gön-

gyölítve fekete szalaggal, mely végén csokorra volt kötve s hosszan lelógott, a hát közepén alul. Elegáns emberek czopf helyett fekete selyemzacskóba kötötték be hajukat. Épen úgy, mint jelenleg a hölgyek, akkor a férfiak viseltek lészőr-, selyem-, czérna-, gyapot-, sőt sodronyból készült czopfokat.

A paróka és czopf közt a salonban éveken át valóságos háború folyt, mely utoljára nemzeti harcz színét vette fel, mert a parókat francziának, a czopfit németnek tartották. Az ó-iskola finom urai, a tudósok, papok és tisztviselők a parókat pártolták; a katonaság, s később a polgárság és a társadalom közép-osztályai a czopfit. — Végre a paróka legyőzetett, és csak az egyházi meg iskolai szószéken, a birák padjain és ott tartatott tiszteletben, a hol a természetes haj hiányát kellett pótolnia.

A két divatnak egybeolvadási folyamatát a hajpor könnyíté, mely a parókánál és a czopfnál egyenlőn uralkodott. Mert midőn a paróka először fellépett, kedvencz színe szőke volt; de miután a szőke haj sokkal ritkább volt mint a barna és a fekete, — fehér hajport kezdtek használni, hogy a sötét fürttömegnek benyomását gyengítsék.

A hajporozás a XVIII. század elején általánosan uralkodó divattá vált, bármilyen színű volt is a haj, akár hamis, akár nem, akár paróka, akár czopf, mind teli volt szórva rizsporrall. Épen úgy, mint a paróka, a czopf is megkivánta, hogy viselője nyugodt, feszes, higgadt, méltóságteljes maga-

tartású legyen. A kinek hajporos frizurát és fehér selyemharisnyát kell őriznie, az nem süröghet-foroghat oly gyorsan, mint a megnyírt fejű csiz-máslábu ember. A czopf- és paróka-korban egy társaságban sokkal több higgadtság és mérsékelt-ség uralkodott, mint egy mostaniban. A gondos-ság és lassuság, melyet a mez igénybe vett, átment az egész gondolkodásmódra és az akkori időnek nézleteire. Minden dolgot nagyon körülményesen meggondoltak és megfontoltak, mielőtt hozzáfog-tak volna.

A gőz és villanyosság korszakában, melyben mi élünk, paróka és czopf nem létezhetnék; furcsán járna az olyan czopfos ember a gőzhajón és vasuton, az indóházak tolongásában, s a czopf, nagy-bölcse, jóval a távirda és világító gáz feltalálása előtt összeszedte a sátorfáját s bucsut mondott ezen árnyékvilágnak, mert ha ezek még életben talál-ják — ugyis egy csapással megsemmisítették volna.

A czopfnak fénykora 1740-től 1790-ig tar-tott; a következő évtizedekben lassan sírja felé közeledett. A francia katonaság 1807-től 1809-ig félrevetette a czopfot, a régi gárdát kivéve; ez még kitüntetésképen megtartotta, habár nagyon meg-rövidített alakban. I. Napoleon császár pedig már 1806-ban hajpor és czopf nélkül jelent meg Német-országban. A czopfnak utolsó példányai a polgári világban 1814-ben lettek levágva, midőn az angol divatok jobban elterjedtek. — Azonban a szel-lemi czopf most is eléggé gyakori jelenség a tár-sadalom valamennyi osztályaiban.

Végül még egy nevezetes bolondságra figyelmeztetjük t. olvasóinkat, tudniillik: midőn a férfiak hajukat hosszúra növesztették s farkszerű függelékként hátul fityegtették, ugyanazon időben tetszett nekik a lovakat legszebb díszüktől, hosszú farkuktól megfosztani, s az ugynevezett kurta-farkú, vagy vágott farkú paripák általánosan divatba jöttek. Nagy Frigyes csakis vágott farkú lovakon lovagolt, és az európai hadseregekben bizonyos lovas ezredek voltak, melyek kitüntetésképen csak vágott farkú lovakat kaptak.

A divatnak szeszélyei és ellenmondásai feneketlenek, megfoghatlanok; csak ez az egy világos: a divat mindent tűr, — csak azt nem, a mi természetes.
